

kreeg voor het succesvol doorlopen van een aantal schooljaren. Ook van zijn bijdrage een samenvatting.

En eveneens van de KB was Anna Rademakers die begon te vertellen over haar driejarige dochttertje, dat graag mee helpt in de keuken. Vanuit die anekdote vertelde zij over de verzameling kookboeken voor kinderen die de KB rijk is. Van een zekere kleine keukenmeid Anna tot aan Grietje die al kan koken. Meer voorbeelden verder in dit nummer.

De studiedag werd muzikaal afgesloten door het duo Marianta (Marita Kruijswijk en Marian Nesse) die 'betovergrootjaarseestliedjes' ten gehore bracht, begeleid op bijzondere instrumenten. Hiervan geen bijdrage in deze *SGKJ-Berichten*, maar iedereen die aanwezig was zal wel een of meer liedjes nog in gedachten hebben. En anders, en dat geldt ook voor wie er niet bij kon zijn, bestaat er hun boek *Nederlandse jaarfeesten en hun liederen* en zijn er ook nog CD's van het duo.

Het was een zeer geslaagde studiedag en wat fijn dat alle sprekers bereid waren hun zeer ingekorte lezing voor de *SGKJ-Berichten* beschikbaar te stellen.

Toin Duijx

Lezing

Koninklijke feesten in kinderboeken

Wie aan feesten in kinderboeken denkt, zal zeker al snel ook denken aan kinderboeken die zijn gemaakt ter gelegenheid van feestelijke gebeurtenissen in het leven van de Oranjes en in de geschiedenis van ons land. De Koninklijke Bibliotheek heeft veel van dit soort boeken en daarvan mocht ik er tijdens de najaarstudiedag enkele presenteren, met heel veel plaatjes. In deze bijdrage slechts een deel daarvan en ook maar enkele plaatjes. U kunt een aantal van de genoemde kinderboeken via internet bewonderen: de titels met een * zijn digitaal beschikbaar.

Willem II en III

De vroegste vondst in de KB-collectie is de centsprent *Vaderlandsche geschiedenis: tafereelen uit de regeering van Willem II** [2e helft 19e eeuw]. De prent bevat ondermeer een afbeelding van de inhuldiging van koning Willem II in 1840. In het onderschrift bij de prent werd de band tussen vorst en vaderland verheerlijkt.

In 1874 werd het 25-jarig jubileum van koning Willem III gevierd met de ruim 600 pagina's tellende vaderlandse geschiedenis *De Prinsen van Oranje-Nassau in Nederland** door P. Vergers. Voor dezelfde gelegenheid schreef P.J. Andriessen: *Feestgeschenk voor onze Jongens en Meisjes bij het Zilvren Feest van Z.M. den Koning**. Dezelfde inhoud werd met afwijkend omslag ook gepubliceerd als *Het Koningsboek voor onze Jongens en Meisjes*.

Op 19 februari 1887 vierde koning Willem III zijn 70e verjaardag. Ter gelegenheid daarvan schreef Louwerse 'Een koninklijk feest' in het tijdschrift *Voor 't jonge volkje*, wat ook als overdruk verscheen.

Wilhelmina en Juliana

Op 31 augustus 1880 werd Wilhelmina geboren als enige kind van koning Willem III en Emma van Waldeck-Pyrmont. Het eerste boekje ter ere van prinses Wilhelmina verscheen enkele jaren later: *Prinsessedag: een sprookje, een feestelijk spel en een Prinsesselied* [1890] van W. Haanstra.

Op 6 september 1898 werd Wilhelmina ingehuldigd in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Deze feestelijke gebeurtenis werd vastgelegd in meerdere kinderboeken. *Haantje de Voorste bij de Inhuldigingsfeesten** (zie omslagfoto) gaat over een jongen die in Amsterdam en Den Haag de feesten meeleeft. Het boek bevat prachtige platen en is een aanrader om online te bekijken, net zoals *Het Kronings ABC** in de vorm van een kroon met kleurenlitho's over koninklijke onderwerpen en rijmende tekstjes. Betsy (pseudoniem van B. de Heer) schreef *De vreugd ten top! een herinnering aan de blijde septemberdagen van 1898 voor het jonge Nederland*. F.H. van Leents *Van prinsesje tot koningin: een aardig toover-*

boek met versjes* bevat prenten die bedekt worden door vier schuine flappen, die geopend kunnen worden om een andere scène zichtbaar te maken.

Vanaf 1891 maakte Prinsessedag plaats voor Koninginnedag. De vroegste vondst van deze feestdag in het CBK is *Koninginnedag: liederen voor het kinderfeest* (1905) van A.v.d.M. met negen liedteksten met bladmuziek.

Op 30 april 1909 werd prinses Juliana geboren. Betsy schreef de gelegenheidsuitgave *Welkom in het leven!* vol jubelende teksten over het prinsesje en de goedheid Gods. Corn. J. Gimpel verzorgde het gedenkschrift *De Geboorteklok*.

In 1923 vierde Nederland het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina. Het prentenboek *De koningin op reis: 1898-1923** van Ph. van Amerongen bevat rijmende teksten en afbeeldingen van vrolijke en verdrietige gebeurtenissen uit Wilhelmina's regeringsperiode. Betsy schreef *In het midden Haars Volks. Voor Jong-Nederland op het zilveren regeeringsjubileum van zijn koningin 1898-1923*, en ze publiceerde in 1927: *Onze Kroonprinses. Voor Jong-Nederland op den achttienden verjaardag van H.K.H. Juliana**.

Een bijzondere categorie gelegenheidsuitgaven vormen de ontwerpen voor schoolschriftomslagen van Cornelis Jetses. De eerste aanleiding was het huwelijk van prinses Juliana met Prins Bernhard in 1937.

Beatrix

In datzelfde jaar naderde ook de geboorte van een nieuwe Oranjetelg. Jehanne van Effen haakte hierop aan met *Een prinsje of een prinsesje**, over drie kleuters die alvast cadeautjes gaan brengen.

Achterin staat de aankondiging van het vervolg *Kleuters en kleuren: bij het wiegje van het vorstenkindje*, maar dit boek is nooit verschenen.

In 1938 werd prinses Beatrix geboren en in 1947 prinses Marijke (Christina). Voor beide geboortes ontwierp Jetses een schrift als cadeautje voor schoolkinderen.

In de oorlog week de koninklijke familie uit naar Engeland en Canada. In augustus 1945 kwamen ze terug in Nederland en dat werd gevierd met een groot kinderfeest op Paleis Soestdijk, waarvan J. Stevens uitgebreid verslag deed in het fotoboek *Onze prinsesjes thuis: het prinselijk gezin weer in ons midden*.

In 1948 was het vijftigjarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina, waarvoor Jetses wederom een schriftomslag tekende. Piet Worm publiceerde *Het gouden prentenboek** met gebeurtenissen uit de regeringsperiode van Wilhelmina, waarbij de oorlog op zwarte bladzijdes werd weergegeven. Het *Jubileum prentenboek* van anonieme makelij bevat ingekleurde zwartwit-foto's van Wilhelmina.

Willem-Alexander

In 1968 werd Willem-Alexander geboren en er werd een bundel uitgegeven van kinderbrieven aan prinses Beatrix met felicitaties en nieuwsgierige vragen: *Lieve Prinses Beatrix*. De inhuldiging van Beatrix ging in 1980 voorbij zonder gelegenheidsuitgave voor kinderen. De populariteit van het koningshuis was tanende in die tijd, wat wellicht het gebrek aan animo om 'koninklijke kinderboeken' te maken verklaart.

In 2001 pakten Marianne Busser & Ron Schröder de draad weer op met een prentenboek ter gelegenheid van het huwelijk van Willem-Alexander en Maxima: *Een vriendinnetje voor prinsje Alexander*. In 2003 volgde: *Een kindje voor prinsje Alexander* en later, in 2013, verscheen *Een kroontje voor prinsje Alexander*. Het prinsje wordt ('beetje dom') neergezet als een sukkeltje. Het tijdperk van hoogdravende teksten over vorsten was duidelijk voorbij.

Op 7 december 2003 werd prinses Amalia geboren. De dichtbundel *Lief Koninklijk Hoogheidje* bevat zestig geboorteverstjes door bekende en onbekende (kinderboeken)auteurs. De Stichting Schreeuw om Leven publiceerde een jaar later de *Oranje kinderbijbel* met bijbelse vertellingen en tekeningen die basisschoolkinderen maakten voor het prinsesje.

In 2010 maakten Tjibbe Veldkamp en Wouter Tulp het prentenboek *De prins en de puinhoop* over een jonge prins die zijn moeder dolgraag wil helpen met regeren, maar dat niet mag. Het duurde inderdaad nog tot 30 april 2013 voor Beatrix de scepter overdroeg aan Willem-Alexander. We zien dan een ervaring in kinderboeken over het koninklijk huis, waarin meestal heel veel mis gaat en alles op het einde goed komt zoals in *Waar is de kroon?!* van Dolf Verroen en Thé Tjong-Khing en *De hoedjes van de koningin* van Quinten de Meyere.

Vanaf 2014 wordt Koningsdag gevierd. De recent verschenen (prenten)boeken over de abdicatie en Koningsdag verschillen enorm van de huldezangen op het staatshoofd die we zagen in bijvoorbeeld de boeken over de inhuldiging van Wilhelmina. Kinderboeken over Koningsdag sluiten goed aan bij de kinderbelevingswereld met tips voor oranje knutsels en verhalen over kleedjesverkopen, maar de koning is helaas bijzaak geworden.

Karin Vingerhoets

Lezing

Historische bevrijdingsfeesten in kinderboeken.

Begin 1955, in mei van dat jaar was ik zeven en zat ik in de eerste klas van de lagere school. De oorlog - zoals mijn ouders de belangrijkste gebeurtenis in hun leven omschreven - heb ik dus niet meegekregen. Dat betekent niet dat ik er niets van heb meegekregen. Het ging bij ons thuis in die jaren regelmatig over de oorlog.